

Sygn. akt *IV C 402/18*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie IV Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR (del.) Robert Masznicz

Protokolant: praktykantka Magda Nowak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 grudnia 2019 r. w Warszawie

sprawy z powództwa

P. S.

przeciwko pozwanej

K. M.

o ochronę praw autorskich

- 1) nakazuje pozwanej zaniechania naruszeń praw autorskich przysługujących powodowi do 5 (pięciu) utworów fotograficznych wykonywanych przez powoda, umieszczonych przez pozwaną na stronie internetowej (...)
- 2) nakazuje pozwanej usunięcie skutków naruszeń praw autorskich przysługujących powodowi poprzez całkowite usunięcie ze swojej strony internetowej (...) 5 (pięciu) utworów fotograficznych powoda;
- 3) oddala powództwo w zakresie opublikowania przeprosin powoda za naruszenie praw autorskich w weekendowym wydaniu dziennika *Gazeta* (...), na pierwszej stronie;
- 4) oddala powództwo w zakresie opublikowania przeprosin powoda za naruszenie praw autorskich na stronie głównej strony internetowej pozwanej (...)
- 5) oddala powództwo w zakresie zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda kwoty 40.500,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;
- 6) wzajemnie znosi koszty procesu między stronami.

Sygn. akt *IV C 402/18*

UZASADNIENIE WYROKU

Pozwem z dnia 29 marca 2018 r. (data nadania przesyłki w urzędzie pocztowym – k. 48) P. S. (powód) żądał nakazania K. F., noszącej wówczas nazwisko M. (pозwana), świadczeń następujących:

- 1) zaniechania naruszeń praw autorskich przysługujących powodowi do 5 utworów fotograficznych wykonanych przez powoda, umieszczonych przez pozwaną na stronie (...)
- 2) usunięcia skutków naruszeń praw autorskich przysługujących powodowi poprzez całkowite usunięcie ze swojej strony internetowej (...) 5 utworów fotograficznych powoda;

3) opublikowania przeprosin powoda za naruszenie praw autorskich przysługujących powodowi o następującej treści „Serdecznie przepraszam Pana P. S., za to, że bezprawnie wykorzystywałam wykonane przez niego zdjęcia do promowania moich kursów nauki gry na pianinie na stronie (...) w prasie, tj. w weekendowym wydaniu dziennika Gazeta (...), na pierwszej stronie, czcionką Times New Roman, pogrubioną, kolor czarny, o rozmiarze 28 pkt, interlinia 1,5 cm, tekst wyrównany do lewej i do prawej stronie, w terminie tygodnia od dnia uprawomocnienia się wyroku;

4) opublikowania przeprosin powoda za naruszenie praw autorskich przysługujących powodowi o następującej treści: „Serdecznie przepraszam Pana P. S., za to, że bezprawnie wykorzystywałam wykonane przez niego zdjęcia do promowania moich kursów nauki gry na pianinie na stronie (...) na okres 90 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku na stronie głównej strony pozwanej (...) czcionką Times New Roman, pogrubioną, kolor czarny, o rozmiarze 28 pkt, interlinia 1,5 cm, tekst wyśrodkowany;

5) zapłaty na rzecz powoda kwoty 40 500 zł z wraz z z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, to jest kwoty stanowiącej dwukrotność stosownego wynagrodzenia przysługującego twórcy, tytułem odszkodowania za naruszenie autorskich praw majątkowych powoda za okres od dnia 15 listopada 2016 r. do dnia wniesienia pozwu (pозew – k. 3 i n.).

W dniu 5 grudnia 2019 r. powód złożył na rozprawie ustne oświadczenie, że zmienia żądania pozwu w ten sposób, że:

- w zakresie żądania publikacji przeprosin w Gazecie (...) (pkt 3 pozwu) żąda odpowiednich przeprosin nie na stronie 1, a na stronie 3, 4, 5, 6 lub 7;

- w zakresie żądania publikacji przeprosin na odpowiedniej stronie internetowej (pkt 4 pozwu) żąda, aby odpowiedni tekst znajdował się w górnej części ekranu i zajmował 20% ekranu, nie żądając określonego rozmiaru i rodzaju czcionki, ani określonego rozmiaru interlinii.

Takie stanowisko powód podtrzymał do zamknięcia rozprawy (protokół rozprawy – k. 119 i n.).

W odpowiedzi na pozew pozwana żądała oddalenia powództwa w całości (odpowiedź na pozew – k. 55 i n.).

Takie stanowisko pozwana podtrzymała do zamknięcia rozprawy (protokół rozprawy – k. 119 i n.).

Obie strony niezmiennie żądały zasądzenia od przeciwnika kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Powód i pozwana byli małżeństwem w okresie od dnia 12 października 2013 r. do dnia uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód z dnia 9 sierpnia 2016 r. (kopia wyroku – k. 61).

W okresie małżeństwa, nie później niż w 2014 r., powód wykonał pięć fotografii, z których dwa stanowią zdjęcia postaci pozwanej przy fortepianie podczas odpowiedniego konkursu (zdjęcia oznaczone jako nr 1 i 2 – k. 11 i n.), kolejne stanowi zdjęcie postaci pozwanej obok postaci kompozytora muzyki filmowej (zdjęcie oznaczone jako nr 3 – k. 12 i n.), kolejne jest zdjęciem portretowym innej osoby (zdjęcie oznaczone jako nr 4 – k. 11 i n.), a ostatnie jest zdjęciem portretowym pozwanej (zdjęcie oznaczone jako nr 5 – k.14 i n.).

Nie później niż w 2014 r. staraniem powoda została utworzona strona internetowa pod elektronicznym adresem (...) którą powód następnie administrował za wiedzą i zgodą pozwanej, we wspólnie uzgodnionym celu promocji działalności zarobkowej pozwanej w przedmiocie nauki gry na pianinie.

Strony faktycznie rozstały się w 2015 r.

Powyższe fakty ustalono na podstawie zeznań stron (przesłuchanie powoda i pozwanej – k. 104 i n.), z uwzględnieniem faktów przyznanych lub niezaprzeczonych w odpowiednich pismach procesowych (uzasadnienie pozwu – k. 5 i n.,

uzasadnienie odpowiedzi na pozew – k. 55 i n., uzupełnienie odpowiedzi na pozew – k. 93 i n.) oraz oględzin odpowiednich wydruków (wydruki – k. 11 i n.).

Po rozstaniu powód nadal prowadził odpowiednią stronę i strony korespondowały w sprawie utrzymania tamtej strony w sieci internetowej oraz w sprawie uiszczania odpowiednich opłat z tego tytułu (kopia korespondencji – k. 62).

W 2016 r. staraniem pozwanej została założona nowa strona internetowa pod elektronicznym adresem (...) (słowa kurs i pianino w szyku odwróconym w porównaniu z poprzednią stroną). Pozwana zamieściła na tej stronie materiały, zamieszczone wcześniej na stronie pod elektronicznym adresem (...) w szczególności 5 wyżej opisanych fotografii (bezsporne).

Pismem z datą nagłówkową dnia 23 listopada 2016 r. powód wezwał pozwaną do zaniechania odpowiednich naruszeń, w szczególności usunięcia odpowiednich zdjęć z nowej strony internetowej, zamieszczenia odpowiednich przeprosin oraz odpowiednich świadczeń pieniężnych (wezwanie – k. 39).

Pismem z datą nagłówkową 29 listopada 2016 r. pozwana (działająca przez pełnomocnika) odmówiła spełnienia żądanych świadczeń.

W chwili zamknięcia rozprawy pozwana nadal administrowała utworzoną własnym staraniem stroną internetową pod elektronicznym adresem (...) na której nadal pozostawały umieszczone odpowiednie zdjęcia (bezsporne).

Powyższy stan faktyczny został ustalony przez Sąd Okręgowy na podstawie złożonych przez strony do akt sprawy dokumentów urzędowych lub prywatnych, zgodnie z art. 244 i 245 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.), oraz na podstawie zeznań stron, zgodnie z art. 299 k.p.c., z uwzględnieniem faktów bezspornych oraz przyznanych między stronami, zgodnie z art. 229 i 230 k.p.c.

Stan faktyczny nie był w istocie przedmiotem sporu, gdyż strony spierały się jedynie co do oceny skutków prawnych określonych faktów, w szczególności co do przysługiwania lub nieprzysługiwania powodowi praw autorskich z tytułu wykonania odpowiednich fotografii, jak również co do przysługiwania lub nieprzysługiwania z tego tytułu roszczeń dochodzonych pozwem.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Powództwo podlega ochronie w zakresie nakazania pozwanej zaniechania odpowiednich naruszeń (pkt 1 pozwu), jak również w zakresie nakazania pozwanej usunięcia skutków naruszeń poprzez usunięcie odpowiednich utworów z odpowiedniej strony internetowej (pkt 2 pozwu).

Powództwo podlega oddaleniu w pozostałym zakresie, tj. w zakresie nakazania opublikowania odpowiednich przeprosin w prasie (pkt 3 pozwu) i na stronie internetowej (pkt 4 pozwu), jak również w zakresie żądania zapłaty (pkt 5 pozwu).

Takie rozstrzygnięcie usprawiedliwia wzajemne zniesienie kosztów procesu między stronami.

Podstawę prawną rozstrzygnięć stanowią odpowiednie przepisy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w związku z odpowiednimi przepisami Kodeksu cywilnego (k.c.) oraz Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (k.r.o.).

Osobliwością sprawy jest wdanie się przez strony w spór sądowy z przyczyny obiektywnie błahej, którą strony wyolbrzymiają z powodów osobistych, uwarunkowanych negatywnymi emocjami towarzyszącymi rozpadowi związku małżeńskiego oraz wzajemnymi żalami, przy czym spór o istnienie praw autorskich do kilku fotografii okazuje się przy bliższym zbadaniu tzw. wierzchołkiem góry lodowej ogółu obustronnych pretensji, trwających zresztą dłużej niż sam krótkotrwały związek. W czasach powszechności korzystania z sieci internetowej, szczególnie tzw. portali społecznościowych, w zasadzie w każdym małżeństwie, związku partnerskim, wreszcie grupie znajomych, zachodzą stany mniej lub bardziej analogiczne do źródła sporu w sprawie niniejszej, jednakże rozsądne zachowania większości

zainteresowanych nie prowadzą do angażowania władzy publicznej w badanie treści praw i obowiązków wynikłych z korzystania z fotografii wykonanych przez osoby bliskie i do wydawania zainteresowanym nakazów lub zakazów w tym zakresie w formie wyroków sądowych.

Zamiast wdawania się w spór sądowy, stronom przysłużyłaby się w większym stopniu rozsądna mediacja prowadzona przez specjalistów rozwiązujących konflikty uwarunkowane negatywnymi emocjami, w szczególności mediacja nakierowana na celowość zakończenia skutków nieudanej dla obu stron relacji, podczas gdy każdy spór sądowy otwiera tylko nową płaszczyznę konfliktu, zwiastując spory kolejne, gdyż nie jest możliwe wydanie rozstrzygnięcia satysfakcjonującego obie strony.

Oględziny odpowiednich fotografii uzasadniają ocenę, że każda z nich jest utworem w rozumieniu art. 1 ust. 1 w związku z ust. 2 pkt 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, zaś powód jest w tym zakresie chronionym twórcą w rozumieniu art. 1 ust. 4 tej ustawy. Ocena odmienna, przedstawiona przez pozwaną, jest nieuzasadniona. Nie ma bowiem rozsądnych podstaw do stwierdzenia, że odpowiednie fotografie nie są przejawem twórczej działalności powoda o indywidualnym charakterze. W szczególności brak podstaw do stwierdzenia, że odpowiednie fotografie byłyby jednakowe niezależnie od tego kiedy, gdzie i przez kogo zostałyby wykonane. Tym bardziej, że zgodnie z przywołanymi przepisami dla zaistnienia utworu obojętne są okoliczności takie jak rzeczywista wartość lub przeznaczenie fotografii.

Odpowiednie utwory powstały w czasie małżeństwa stron, jednakże przysługujące twórcy prawa autorskie nie weszły w skład ustawowej wspólności małżeńskiej, pozostając z mocy ustawy w majątku osobistym twórcy, zgodnie z art. 33 pkt 9 k.r.o.

Aż do 2016 r. korzystanie z odpowiednich autorskich praw majątkowych odbywało się bezkonfliktowo. W szczególności, fotografie pozostawały umieszczone na odpowiedniej stronie utworzonej staraniem powoda i przez niego administrowanej, która stanowiła materiał promocyjny dla działalności zarobkowej pozwanej, przy czym dochody pozwanej stanowiły z mocy ustawy majątek wspólny, zgodnie z art. 31 § 2 pkt 1 k.r.o. W tych okolicznościach usprawiedliwione jest stwierdzenie, że między stronami istniało porozumienie co do gospodarowania utworami w okresie małżeństwa. Brak jednak dowodu na to, aby w ramach tego porozumienia nastąpiło przeniesienie na pozwaną autorskich praw majątkowych do odpowiednich utworów na zasadzie przewidzianej w art. 64 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Opisane okoliczności korzystania z odpowiednich praw nie usprawiedliwiają także dorozumienia (per facta concludentia) odpowiedniego postanowienia umownego co do przeniesienia praw, skoro powód nigdy nie przekazał pozwanej administrowania odpowiednią stroną internetową. W takim stanie, tj. w braku wyraźnego postanowienia o przeniesieniu prawa, można zgodnie z art. 65 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych uważać, że twórca udzielił najwyżej licencji. Jeżeli na tej zasadzie w latach 2013-2014 rzeczywiście doszło do udzielenia licencji, nadal brak podstaw do stwierdzenia, aby była to licencja bezwarunkowa i nieodwołalna, co oznacza, że w braku innych postanowień umownych licencja do korzystania z najwcześniej wykonanych utworów wygasła w 2018 r., a do korzystania z najpóźniej wykonanego utworu wygasła w 2019 r., czyli po upływie 5 lat, zgodnie z art. 66 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. W takim stanie, w chwili zamknięcia rozprawy powodowi w każdym wypadku przysługiwała ochrona odpowiednich praw autorskich.

Zgodnie z art. 78 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, twórca, którego prawa osobiste zostały zagrożone cudzym działaniem, może zadać zaniechania tego działania. Na tej podstawie usprawiedliwione jest roszczenie powoda o nakazanie pozwanej zaniechania naruszeń praw autorskich przysługujących powodowi do odpowiednich utworów.

Z tych przyczyn, Sąd Okręgowy udzielił powodowi ochrony w zakresie żądania nakazania pozwanej zaniechania odpowiednich naruszeń (pkt 1 sentencji).

Zgodnie z art. 78 ust. 1 zdanie drugie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w razie dokonanego naruszenia twórca może żądać, aby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do

usunięcia jego skutków. Na tej podstawie usprawiedliwione jest roszczenie powoda o nakazanie pozwanej usunięcia skutków odpowiednich naruszeń poprzez całkowite usunięcie odpowiednich utworów z odpowiedniej strony.

Z tych przyczyn, Sąd Okręgowy udzielił powodowi ochrony w zakresie żądania nakazania pozwanej usunięcia odpowiednich utworów z odpowiedniej strony (pkt 2 sentencji).

W ustalonych okolicznościach faktycznych, Sąd Okręgowy ocenił, że usunięcie odpowiednich utworów z odpowiedniej strony internetowej w całości usuwa skutki odpowiednich naruszeń, w związku z czym składanie przez pozwaną dodatkowych oświadczeń w prasie i na odpowiedniej stronie internetowej nie jest czynnością potrzebną do usunięcia skutków naruszenia. Przeciwnie, żądania powoda w tym zakresie wykraczają w tych okolicznościach poza rozsądne granice, stanowiąc nadużycie w stosunku do celu odpowiednich przepisów. W szczególności, żądanie umieszczenia odpowiednich przeprosin na pierwszej stronie weekendowego wydania *Gazety (...)* w formie ogłoszenia o wymiarze stanowiącym połowę kartki formatu A4 (wymiar ogłoszenia sprawdzony na zasadzie odpowiedniej symulacji z użyciem czcionki i interlinii podanych w pozwie), było od samego początku oczywiście nieadekwatne do skutków odpowiedniego naruszenia, tym bardziej, gdy pozwana nie prowadziła promocji własnej działalności w tym tytule prasowym. Nawet gdyby przyjąć, że dokonane na rozprawie ustne oświadczenie o zmianie powództwa w tym zakresie było skuteczne, żądana publikacja na dalszej stronie *Gazety (...)* byłaby nadal środkiem ochrony nieadekwatnym do skutków naruszeń.

Żądana publikacja odpowiednich przeprosin na odpowiedniej stronie internetowej również nie jest środkiem potrzebnym do usunięcia skutków odpowiednich naruszeń. Poza złością odczuwaną wskutek oglądania odpowiednich fotografii za stronie internetowej byłej żony, powód nie odniósł w istocie żadnej krzywdy wskutek korzystania przez pozwaną z odpowiednich zdjęć po zakończeniu małżeństwa. Nie ucierpiał też wizerunek powoda w oczach osób korzystających z odpowiedniej strony internetowej. Nawet gdyby przyjąć, że dokonane na rozprawie ustne oświadczenie o zmianie powództwa w tym zakresie było skuteczne, żądana publikacja w górnej części strony o rozmiarze 20% strony stałaby się w istocie pierwszorzędą informacją na stronie, celując przede wszystkim w upublicznienie osobistej pretensji w zamiarze kompromitacji pozwanej, pomimo obiektywnie błahej przyczyny sporu byłych małżonków.

Całokształt okoliczności sprawy uzasadnia ocenę, że jedyną przyczyną wytoczenia powództwa był rzeczywiście zamiar dokuczenia pozwanej, co zresztą powód w istocie przyznał w swoich zeznaniach, w szczególności tłumacząc, że nakazanie pozwanej publikacji odpowiednich przeprosin dałoby jej odpowiednią lekcję pokory. Nie taki jest jednak cel odpowiednich przepisów, zaś używanie środków prawnych nie w celu usunięcia naruszeń, lecz w celu szykany przeciwnika procesowego, stanowi nadużycie prawa i nie zasługuje na ochronę. Dlatego Sąd Okręgowy ocenił, że w tym wypadku dodatkowe publikacje przeprosin ze strony pozwanej nie są czynnościami potrzebnymi do usunięcia skutków odpowiednich naruszeń w rozumieniu art. 78 ust. 1 zdanie drugie k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy oddalił powództwo w zakresie żądanego nakazania pozwanej przeprosin w odpowiednim tytule prasowym i na odpowiedniej stronie internetowej (pkt 3 i 4 sentencji).

Ustalenia faktyczne uzasadniają ocenę, że nieusprawiedliwione jest również dochodzone w pozwie roszczenie majątkowe na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. W tym zakresie Sąd Okręgowy uwzględnił odpowiednie zarzuty pozwanej, z wyjątkiem zarzutu przedawnienia. Roszczenie nie zostało udowodnione ani co do zasady, ani co do wysokości. W szczególności, w stanie niewątpliwego ogólnego porozumienia małżonków co do wspólnego korzystania z odpowiednich praw, brak precyzyjnych postanowień w tym względzie może uzasadniać przyjęcie skutku, przewidzianego w art. 65 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, zgodnie z którym uważa się, że twórca udziela w takim wypadku licencji, która wygasa dopiero po upływie 5 lat, zgodnie z art. 66 tej ustawy. Gdyby zastosować taki skutek, należałoby konsekwentnie przyjąć, że ewentualne roszczenie przewidziane w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych mogło powstać najwcześniej po 5 latach od zawarcia małżeństwa, czyli jesienią 2018 r., podczas gdy powód dochodził roszczenia za okres od listopada 2016 r. do chwili wytoczenia pozwu, czyli za okres, za który roszczenie nie przysługiwało. Nawet w razie przyjęcia,

że w ustalonym stanie faktycznym brak przesłanki do zastosowania art. 65 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych lub zastosowania terminu 5 lat przewidzianego w art. 66 ust. 1 tej ustawy, roszczenie pieniężne powoda pozostaje nieudowodnione. Powód przedstawił, co prawda, tabele wynagrodzeń stosowanych przez Związek (...), jednakże tabela ta stanowi jedynie dowód tego, jakie stawki zostały niegdyś zatwierdzone przez odpowiednią komisję, a nie dowód tego, że są one adekwatne w przypadku korzystania utworów opisanych w pozwie. Należy rozsądnie założyć, że jednak nie każdy twórca w rozumieniu ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych jest obdarzony jednakowymi zdolnościami artystycznymi, w związku z tym nie sam rozmiar fotografii decyduje o wysokości stosownego wynagrodzenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy. Powództwo opiera się na twierdzeniu, że za udostępnienie pozwanej pięciu fotografii swojego autorstwa do wykorzystania na stronie internetowej przez okres kilkunastu miesięcy, powodowi na zasadach rynkowych przysługiwałoby od pozwanej wynagrodzenie umowne w wysokości ponad 20 tys. zł (roszczenie w sumie ponad 40 tys. zł wynika z zastosowania dwukrotności stawki). Takie twierdzenie, będące podstawą faktyczną powództwa o zapłatę, pozostaje jednak nieudowodnione w rozumieniu art. 6 k.c., tym bardziej, gdy wartość artystyczna większości fotografii jest co najwyżej przeciętna (zdjęcie nr 1, 3 i 4). Niezależnie od tego, całokształt okoliczności sprawy uzasadnia ocenę, że powództwo w tym zakresie, podobnie jak powództwo o nakazanie odpowiednich przeprosin, celuje przede wszystkim w upokorzenie pozwanej, stanowiąc nadużycie prawa w stosunku do celu odpowiednich przepisów.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd Okręgowy oddalił powództwo w zakresie żądanego nakazania pozwanej odpowiedniej zapłaty (pkt 5 sentencji).

Zarzut przedawnienia roszczenia majątkowego był natomiast nieskuteczny, gdyż pozwana umieściła odpowiednie zdjęcia na nowej stronie internetowej dopiero w 2016 r., w związku z czym odpowiednie roszczenie nie uległo przedawnieniu przed wniesieniem pozwu.

W stanie, gdy żądania każdej ze stron zostały uwzględnione jedynie częściowo, usprawiedliwione było wzajemne zniesienie między stronami kosztów procesu na podstawie art. 100 zdanie pierwsze k.p.c., o czym Sąd Okręgowy orzekł w wyroku (pkt 6 sentencji).

Z tych wszystkich przyczyn, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)